

Slovenski Pravniki.

Leto XXXI. V Ljubljani, 15. septembra 1915. Št. 8. in 9.

O obnavljanju in popravljanju mej.

(Ces. naredba z dne 22. julija 1915, drž. zak. št. 208.)

Poroča dr. D. Majaron.

Z navedeno cesarsko naredbo (II. delno novelo k obč. drž. zakoniku) se je premenilo besedilo §§ 850, 851 in 853 obč. drž. zak., torej določeb, ki so doslej urejale »obnavljanje mej«, kakor se je glasil napis k § 850. Že dosedaj pa pri uporabi teh določeb v praksi ni šlo le za »obnavljanje«, nego večkrat tudi za »popravljanje« mej, dasi je bila dopustnost »popravljanja« v okviru teh določeb sporna v slovstvu in v pravosodju. To nejasnost odpravlja sedaj premenjeno besedilo in zato je dobil § 850 napis: »Obnavljanje in popravljanje mej«.

Pripravila se je ta preuredba zakona že v vladnem načrtu novele k obč. drž. zakoniku in sicer v §§ 59—62 (št. 29 prilog k stenogr. zapisnikom gosposke zbornice, XVIII. sezija 1907) in je o njej tudi že podala svoje poročilo justična komisija gosposke zbornice (št. 78 prilog k stenogr. zapisnikom gosposke zbornice XXI. sezija 1912). Na tem gradivu je osnovana sedaj izdana cesarska naredba, toda z nekaterimi pomenljivimi dodatki.

I.

Zakaj je potrebna na tem polju reforma, pojasnjujejo predvsem obširno nagibi k v l a d n e m u n a č r t u. Po vsej pravici poudarjajo, da so mejni spori med vsemi spori najbolj zoperni, ker skoraj nikdar ni pravega razmerja med vrednostjo spornega predmeta in med težkočami pravedanja ter dotičnimi stroški, in ker so vir dolgotrajnega sovraštva med sosedi. Neizogibna je potreba, da se preprečijo povodi k takšnim sporom in da se napravlja red med mejaši brez posebnih stroškov. Določbe §§ 850 do 853 o. d. z. ne zadoščajo, ker jim manjka izvedbenih predpisov in tudi predpisov o postopanju, katero je uporabiti. Tolmačile so se različno v slovstvu in pravosodju; glede postopanja ni bilo nič stalnega in

zato so se stranke le malo posluževale teh določb, tembolj pa so se pravdale za meje, ki so se časih komaj dale grafično označiti.

Enostaven je bil položaj, če je šlo za pravo obnovitev meje, torej za obnovitev še poznate, toda že nejasne meje. Tu torej praviloma ni spora glede meje, pa tudi ni bilo spora o tem, da je zadevo urediti v izvenspornem postopanju.

Mnenja, kako postopati, pa so bila različna, kadar je meja postala že nepoznatna ali kadar je pri obnavljanju meje nastal spor glede prave meje. V tem slučaju naj je sodišče ščitilo po zmyslu § 851 obč. drž. zak. zadnji posestni stan. Vendar je bilo dvomljivo, ali naj se kar v izvenspornem postopanju določi začasna meja, ali pa je treba poprej posestne tožbe, tako da se prekine oficijozno obnovno postopanje in začne posestna pravda. Ta druga alternativa gotovo ni praktična. Tožnik ni v takih slučajih skoraj nikdar v stanu natančno označiti spornega predmeta in precizirati tožbene zahteve, marveč je treba v ta namen razprave na licu mesta, in vrši se trdovratna pravda z vsemi sredstvi pravdne tehnike. Ako naj bo oficijozno in sporno postopanje ločeno, potem tudi sodnik ne pride v položaj, da bi mejni svet razdelelil med stranke po § 853 obč. drž. zak., kadar se posestni stan ugotoviti ne da. Akoravno je sodnik v obnovnem postopanju že na lici mesta povsem orientiran o posestnih razmerah vsled zaslišanja prič, vendar naj ne bi smel razdeliti spornega sveta, ker naj bo to pridržano novemu, petitornemu postopanju z novim ogledom in novimi stroški.

Da se izvedejo načela obč. drž. zakonika, treba za obnavljanje mej ustanoviti postopanje, ki ne glede na vmesne prigodke poda podlago za mirno poravnavo sporov ali uredi vsaj začasno posestni stan. Obnovitev mej naj se torej izvede tudi tedaj, kadar je že od začetka jasno, ali pa se med postopanjem pokaže, da je meja res postala nepoznatna, ali da je vobče sporna. V vsakem slučaju naj obnovitev mej donese vsaj provizorno določitev meje.

S takšno obnovo meje se naj pa ne posega v lastninske pravice, nego slehernemu udeležencu se pridržuje, da lahko uveljavlja svojo močnejšo pravico v petitorni pravdi.

Obnovitev mej se mora izvesti tudi proti volji predlagatelja na predlog njegovega nasprotnika. K naroku se torej povabijo ude-

leženci z zapretilom, da se bo razpravljalo in določilo mejo po predlogu navzočnih, četudi izostane eden ali drugi povabljenčev. Sodnik mora na podlagi navvedeb strank in po sprejetih dokazih dognati mejo po načelih materialne resnice. Če se pokaže, da je meja sicer nejasna, toda še vidna, jo bode na novo zaznamiti in popisati. Če se pa meja že več ne pozna ali je sporna, dožene se zadnji dejanski posestni stan in »obnovi« na tej podlagi meja. Če se končno tudi posestni stan ne da več ugotoviti, se sporni svet razdeli po pravičnem preudarku med mejaše, upošteva je velikost zemljišča, neposredno meječega na sporni prostor. Ta razdelitev se ne da zahtevati pravičnim potom, nego kdor proti ugotovitvi meje nastopi z lastninsko tožbo, mora dokazati, da si je pridobil lastninsko ali publiciansko pravico (§ 372 obč. drž. zak.) na svetu, ki ga záse zahteva.

Posebno važni so v tem postopanju stroški. Ako vsi udeleženci predlagajo obnovitev, tudi ne bodo ugovarjali proti porazdelitvi stroškov. Ta porazdelitev pa bi ne bila pravična, če uvedba obnovnega postopanja po prepričanju nekaterih udeležencev ni bila potrebna. Slab ali nezaupljiv sosed bi lahko svojim sosedom povzročil znatne stroške, akoravno ne potrebujejo ali nočejo zamejničenja.

Vladni načrt je vsled teh nagibov določal, naj se glasi zana-prej (bistveno):

§ 850.

Ako so se mejniki tako poškodovali, da bi mogli postati povsem nepoznatni, ima vsak izmed sosedov pravico, zahtevati sodno obnovitev meje.

§ 851.

Ako je meja postala res nepoznatna ali ako je sporna, štiti sodišče predvsem zadnji posestni stan.

Ako se ta ne da dognati, mora sodišče, izvršujé izvensporno sodstvo, razdeliti sporno površino med udeležence po pravičnem preudarku, oziraje se na velikost ob spornem prostoru neposredno ležečih zemljišč. Vsaki stranki je pridržano, uveljavljati s pravdo svojo močnejšo pravico.

§ 853.

V svrhu obnovitve mej (§ 850) ali poprave mej (§ 851) je povabiti lastnike sosednjih zemljišč k naroku v izvenspornem postopanju na lice mesta.

V povabilu je sporočiti, da se bo o predlogu razpravljalo in da se meja določi in omejniči nekvarno drugim pravicam, ki jih je uveljavljati s pravdo, tudi če bi povabljenec izostal.

Stroške postopanja trpe sosedje po meri svojih mejnih črt. Če pa razprava pokaže, da bi ne bilo potrebno obnavljati ali popravljanje meje, ker se meja ni izpodbijala ali ker je bila zadosti poznatna ali ker so bili udeleženci pripravljeni izvensodno postaviti mejnike, tedaj mora predlagatelj trpeti stroške postopanja.

II.

Justična komisija gosposke zbornice je še krepkeje poudarjala stališče, da izvensporno postopanje more in mora zadostovati, ne le da se obnove mejniki, ki utegnejo postati nepoznatni, ampak tudi da se dožene zadnji posestni stan in da se na tej podlagi izvede začasno omejničenje, kadar so meje že zares nepoznatne ali sporne. Zgol petitorna tožba naj bo pridržana stranki, ki hoče uveljavljati svojo boljšo pravico do določeno dokazne meje. To, da izvensporno postopanje obsega bodisi obnove meje, bodisi popravilo nepoznatnih ali spornih mej, naj se izrazi jasno s tem, da se dotični stavek sprejme že v § 850 obč. drž. zak. in da se koj na to v § 851 predpiše določitev meje za oba slučaja v izvenspornem postopanju, nekvarno uveljavljanju boljše pravice. Tako pripade tudi sodniška razdelitev dvomljivega mejnega prostora, če se dejanski posestni stan ne da ugotoviti, izvenspornemu postopanju, dočim je bila doslej po § 853 obč. drž. zak. pridržana le sodbi o petitorni tožbi. Za to razdelitev naj bo merodaven sodnikov »pravičen preudarek« torej ne več predpis § 853 obč. drž. zak., oziroma § 851 odst. 2. po vladnem načrtu. Pri tem »pravičnem preudarku« bo sodnik že v izvenspornem postopanju lahko upošteval, ali je ta ali ona stranka verjetno izkazala močnejšo pravico do kake mejne točke. »Ugotovitev zadnjega posestnega stanu«, kakršno bode za naprej po besedilu § 851 obč. drž. zak. izvesti v izvenspornem postopanju — pravi poročilo komisije — ni spor zaradi motenja posesti v zmislu civ. pr. reda, v katerem bi po § 457 civ. pr. r. bilo izključeno vsakršno »pretresovanje« pravice do posesti.

Določbam vladnega načrta glede stroškov je vobče pritrdila komisija gosposke zbornice, dopolnila jih je pa za slučaj, ko potreba obnove ali poprave mej nastane vsled motenja posesti. V tem slučaju sme sodišče stroške izvenspornega postopanja naložiti

povsem ali deloma stranki, ki je povzročila spor, ker bi sicer pravilo, da se pri popravljanju mej stroški porazdele, vzpodbujalo k motitvam posesti.

III.

Cesarska naredba z dne 22. julija 1915, št. 208 drž. zak. se je držala te poti, določeni z vladno predlogo in načrtom gosposke zbornice, gre pa še dalje v namenu, da se mejni spori rešijo kolikor le moči in tudi dokončno v izvenspornem postopanju. Da se to vidi, naj sledi njena itak kratka meritorna vsebina:

§ 1.

§ 850 obč. drž. zak. dobi napis „Obnavljanje in popravljanje mej“ in se mora glasiti:

Ako so se mejniki med dvema zemljiščema po katerihkoli okolnostih tako poškodovali, da bi mogli postati povsem nepoznatni, ali ako so meje res nepoznatne ali sporne, ima vsak izmed sosedov pravico, zahtevati sodno obnovev ali popravo meje. V ta namen je povabiti sosede na razpravo v izvenspornem postopanju s pristavkom, da se meja določi in da se postavijo mejniki, tudi če bi povabljenec izostal.

§ 2.

§ 851 obč. drž. zak. se mora glasiti:

Ako so meje postale resnično nepoznatne ali ako so sporne, se določijo po zadnjem mirnem posestnem stanu. Ako se ta posestni stan ne dá dognati, mora sodišče sporno površino razdeliti po pravičnem preudarku.

Koliko je vsaki stranki pridržano, uveljavljati s pravdo svojo močnejšo pravico, se določi posebej.

§ 3.

§ 853 obč. drž. zak. se mora glasiti:

Stroške postopanja morajo plačati sosedeje po meri svojih mejnih črt. Predlagatelj mora plačati stroške postopanja, ako se pokaže iz razprave, da ni bilo potrebno, obnavljati ali popravljati meje, ker se meja ni izpodbijala ali ker je bila zadosti poznata ali ker so bili drugi udeleženci pripravljeni, izvensodno postaviti mejnike. Stroške zastopanja mora plačati zastopanec sam.

Ako se je povzročilo postopanje z motenjem mirne posesti, more sodišče naložiti stroške docela ali deloma stranki, ki je povzročila spor.

§ 4.

Ako se določi meja po § 851 obč. drž. zak., mora sodišče hkratu izreči, ali presega vrednost sporne površine znesek sto kron. Ako ga presega, je vsaki stranki pridržano uveljavljati svojo močnejšo pravico s pravdo.

Rekurzi zoper odločbe sodišča druge stopinje v postopanju za obnavljanje in popravljanje mej niso dopustni.

§ 5.

Na razprave o obnavljanju ali popravljanju mej, ki pred pričetkom veljavnosti tega cesarskega ukaza že tečejo s tem, da se je na pristojnem sodišču vložila prošnja ali tožba, se ne uporabljajo sprednja določila.

Novi zakon se torej strinja z načrti v poglavitnem, da se namreč v izvenspornem postopanju obnove ali določijo meje med zemljišči, bodisi da so poškodovane ali sporne, bodisi da so docela nepoznatne.¹⁾

Postopanje se uvede na zahtevo vsakega izmed sosedov. Zahteva ni treba, da bi imela določeno vsebino, zadošča dotični predlog vobče.

Meja se določi in zaznami, tudi če ni sporazuma med sosedi ali če predlagatelj ali kdo drugi izmed povablencev izostane od določene razprave, zlasti tudi od ogleda.²⁾

Pojasnila k ces. naredbi v naredbeniku justičnega ministrstva z dne 3. avgusta 1915 omenjajo, da je sodnik po § 2. št. 5 zap. pat., itak dolžan, priskrbeti potrebne pomočke za ugotovitev

1) Že doslej je zadnji čas večina vrhovnosodnih odločeb pripuščala izvensporno postopanje tudi za „popravljanje“ mej, ki so postale sporne ali nepoznatne. Odl. 21./2. 1905, št. 2252, repertorij pravorekov št. 179: Postopanje po §§ 850 in 851 o. d. z. je izvensporno. Tako tudi v slovstvu Stubenrauch, Komm. 1902, I. str. 1047, Randa, Besitz str. 257, Neumann, Komm. z. E. O. str. 957. — Odločno se temu upira Krausz-Ehrenzweig 1907, II. str. 386, češ, kakor hitro se prereka pravilnost meje, ki naj se obnovi, je treba prošnjo za obnovitev zavrniti, ker gre za slučaj razmejevanja (Grenzscheidung), ki se ne da rešiti v izvenspornem postopanju; začasno zaščito zadnjega posestnega stanja je zahtevati s tožbo radi motenja posesti, a dokončno ugotovitev sporne meje z „Grenzscheidungsklage“. Kako naj se ščiti posestni stan, ne da bi bil poprej moten, in kako naj se posestno postopanje, ki je vendar sporno, uvede brez tožbe!

2) Poprej je veljalo, da se proti zemljišču, čigar lastnik je bil od naroka izostal, ni dala izvesti niti obnovitev mejnikov po § 850, niti začasna poprava mej po § 851, kajti za obnovitev je bilo treba sporazuma udeležencev, v postopanju po § 851 pa sodnik radi odsotnosti stranke ni mogel ugotoviti, da gre za nepoznatne ali za sporne meje; ni „kontumaciranja“ v postopanju po §§ 850 in 851 (Stubenrauch). Odločba 11./9. 1888 št. 10./69, Gl. U. št. 12.344: Nedopustno je rešiti prošnjo za določitev nove meje v oficijoznem postopanju, če ne privolijo drugi udeleženci. Tako tudi odl. 12./9. 1893 št. 10.628, Gl. U. št. 14.807 in odl. 30./10. 1902 št. 6618 Gl. U. Nf. št. 2082.

meje in izvršiti vse predmetne poizvedbe, tako, da ne more biti govora o naslednjih izostajanja po zmislu § 396. c. pr. r.

Svrha postopanja v vseh treh slučajih je: določitev meje in postavitve mejnikov.

Cesarska naredba ne razlikuje svrh po prejšnjem besedilu §§ 850., 851. in 853. Pri obnovitvi po § 850. je bila svrha: omejničenje nesporne meje z novimi, zanesljivimi znamenji in natančen popis meje. — Po besedilu § 851. je bilo, kadar so meje postale res nepoznatne ali sporne, ščititi zadnji posestni stan. V praksi se je ta določba izvrševala tako, da je sodnik uradoma ovedel zadnji posestni stan in na tej podlagi izrekel začasno veljavno odločbo o mejni črti, katere se je bilo držati pod izvršbo. — Paragraf 853. pa je dajal materijalnopravno navodilo za končno ureditev meje, oziroma tudi za razdelitev spornega sveta, ako je bil tudi posestni stan dvomljiv, vse to v petitornem postopanju.

Po noveli pa sodišče tudi tedaj, kadar so meje nepoznatne in sporne ter se zadnji mirni posestni stan niti dognati ne da, določi v izvenspornem postopanju mejo, ko obenem razdeli sporno površino in sicer po pravičnem preudarku.

Za to razdelitev, ki je bila poprej možna le na podlagi sodbe, ni postavila novela nobenih predpisov, kakor je bilo to poprej v § 583. (dovolj nejasno!) in kakor se je bilo še poskusilo v vladni predlogi k § 851. Namesto teh predpisov je postavil že načrt gosposke zbornice »pravičen preudarek« sodnikov.

Proti odločbi v tem postopanju o obnavljanju in popravljanju mej je dopusten rekurz. Novela pa izrecno izključuje revizijski rekurz.

Štranki, ki trdi boljšo, močnejšo pravico, je bila poprej odprta v vsakem slučaju pravdna pot, da se stvarno izpodbije odredba, izdana v izvenspornem postopanju.

Tudi po noveli (§ 2.) je vsaki stranki pridržano uveljavljati s pravdo svojo močnejšo pravico proti določbi meje po zadnjem mirnem posestnem stanu ali proti razdelitvi sporne površine — toda z omejitvijo (ki je ni poznala niti vladna predloga, niti načrt gosposke zbornice), da je uveljavljanje močnejše pravice s pravdo le dopustno, ako presega vrednost sporne površine znesek sto kron (§ 4.).

V sporih o zemljiških delih manjše vrednosti — in ti spori so v pretežni večini — bo torej izvensporni sodnik definitivno odločal! Pravidanje zaradi mej se bo na ta način zares korenito omejilo. Pojasnila k cesarski naredbi v navedenem naredbeniku opozarjajo, da se tudi b a g a t e l n e sodbe v zemljiških sporih do sto kron ne dajo stvarno izpodbijati in da so v izvenspornem postopanju na razpolago enaka dokazila in enaki pravni pomočki, kakor v pravdi zaradi motene posesti.

Da se dobi podlaga za vprašanje o dopustnosti pravdne poti, vleva § 4., da mora izvensporni sodnik obenem z določitvijo meje po § 851. i z r e č i, ali vrednost sporne površine presega sto kron.

Glede i z v r š b e na podlagi odločeb ali odredb v tem izvršilnem postopanju se v noveli posebej ne omenja ničesar. Veljajo torej občne določbe §§-a 12 in 19 zap. pat. Odredbe sodišč v izvenspornih pravnih stvareh so izvršilni naslovi po zmislu izvršilnega reda, kolikor se smejo izvršiti po predpisih, veljajočih za te odredbe (§ 1 št. 6 izvrš. r.) — Katere v izvenspornih stvareh izdane odredbe vsebujejo izvršilno moč, je tudi v prihodnje presoјati po ces. pat. z dne 9. avgusta 1854, drž. zak. št. 208 in po pravosodstvu, ki se nanaša nanje. (Min. odg. na vprašanje k § 1 izvrš. r. t. 2).

Ker določa novela, da je v izvenspornem postopanju določiti mejo in p o s t a v i t i mejnike, oziroma da je r a z d e l i t i sporno površino, se bo moralo vse to zgoditi obenem z rešitvijo prejudicialnih vprašanj, in ne bo prepuščati n. pr. omejnichenja v naravi in razdelitve i z v r š i l n e m u postopanju. § 351 izvrš. r. predpisuje sicer, da popravo sporne meje, zaukazano z i z v r š i l n i m n a s l o v o m, izvede sodniški uradnik izvršilnega sodišča, primerno se oziraje na predpise §§ 850 do 853 o. d. z. Menimo pa, da je temu predpisu izpodbito dno s sedanjo premembo §§ 850 do 853 o. d. z., zlasti zato, ker je veljal predpis le za izvršilne naslove, ki so vsled tožbe izrekli, da se mora določiti meja med sosednimi zemljišči sploh ali gotova zahtevana meja. Takšni izvršilni naslovi pa utegnejo vsled novele odpasti načeloma.

IV.

Tendenca novega zakona je, vse neprilike in spore pri mejah rešiti enostavno in z majhnimi stroški v izvenspornem postopanju. Mejni spori nastanejo največ vsled motenja posesti ali vsled posega

v tujo lastnino. Kakšno bo torej razmerje med predpisanim izvenspornim postopanjem na eni strani ter med doslej navadno tožbo zaradi motenja posesti ali med lastninsko tožbo na drugi strani?

Pojasnila k cesarski naredbi v naredbeniku justičnega ministrstva ne odgovarjajo le akademično na to vprašanje, marveč dajejo za sodno prakso celo naslednja navodila.

Zadeve, ki jih je obravnavati v izvenspornem postopanju, ne spadajo na pravno pot. Če torej ne gre za motenje zadnje, nesporne posesti, nego nastane spor, kar se največkrat zgodi, zaradi negotovosti mej, tedaj ni uvesti pravde zaradi motenja posesti, ampak je stvar rešiti v izvenspornem postopanju za obnavljanje in popravljanje mej. V teh slučajih naj torej sodnik stranko napoti, da ne da zapisati tožbe, nego da predlaga popravo mej. Tožba, ki se vendar hoče, ali pa vložiti pismeno, naj se zaradi nedopustnosti pravne poti zavrne. Vendar pa je mogoče obenem ravnati s tako tožbo kakor s predlogom za popravo mej in tako uvesti izvensporno postopanje. Tako je tudi delati, če se sodnik prepriča šele tekom pravde, da gre za popravo meje. Ako toženec predlaga v pravdi uvedbo izvenspornega postopanja ali če navaja, da je vložil tak samostalen predlog pri sodišču, je to smatrati za ugovor nedopustnosti pravne poti. Kateri sodnik da naj nadaljuje postopanje, če se sporno postopanje prevede v izvensporno, to se reši po notranji razdelitvi opravil. Ako ostane stvar pri istem sodišču, je primerno, da sporni sodnik nadaljuje zadevo v izvenspornem postopanju, tudi če bi spadala po razdelitvi opravil pred drugega sodnika.

Razmerje lastninske tožbe k izvenspornemu postopanju je pač drugačno, ker izvensporno obnovno postopanje ne posega v uveljavljanje močnejše pravice in je lastninska tožba tudi dopustna proti pravoreku izvenspornega sodnika. Predlog na popravo meje torej ne ovira rešitve že uvedene lastninske pravde, v kateri ne gre za pravi mejni spor, je ne ovira tudi tedaj ne, če vrednost stvari ne presega sto kron. Večkrat pa bo imela lastninska tožba značaj čiste mejne zadeve. Če je torej že iz tožbe ali pozneje tekom postopanja jasno, da tožnik ne zahteva za-se natančno določenega zemljiškega dela, — nego določno označeno parcelo, koje meja je pa dvomljiva ali sporna, tedaj bo nasproti takšni lastninski

tožbi smel sodnik in bo smela nasprotna stranka postopati t a k o , k a k o r nasproti prej navedenim tožbam zaradi motenja posesti, ki merijo le na popravo mej.

Da se stranke tudi v slučajih prave posestne motitve pridobe za enostavnejše izvensporno postopanje, v ta namen določa delna novela, da sme sodišče v takih slučajih naložiti stroške postopanja in tudi zastopanja docela ali deloma tisti stranki, ki je dala povod k sporu. V drugih slučajih trpi vsaka stranka stroške svojega zastopnika.

Tako uradna pojasnila.

Ali ta ekstenzivna interpretacija se nam ne zdi popolnem utemeljena v besedilu cesarske naredbe, namreč kar se tiče uradnega postopanja sodnikovega. Stranka ima pravico, da zahteva sodno obnoveitev ali popravo meje, — ima pa tudi pravico tožiti na zaščito in vzpostavitev prejšnje posesti. Zato takšne tožbe ne bi bilo »a limine« odklanjati, ampak bi bilo presojudati, ali zadeva spada v izvensporno postopanje, šele potem, ko se nasprotnik posluži svoje pravice po zmislu § 1. te novele, ko torej izrecno ali »implicite« ugovarja nedopustnost pravne poti.

Še manj bi bilo odklanjati lastninsko tožbo, če jej je povod ali podlaga mejni spor. Saj je v izvenspornem postopanju za popravljanje mej mogoče določiti meje le na podlagi zadnjega mirnega posestnega stanu ali vsled dejstva, da je ta posestni stan dvomljiv. Vprašanje lastnine se v tem postopanju ne da rešiti in je njega rešitev, ker se tiče močnejše pravice, tudi po noveli pridržano — vsaj do vrednosti 100 K — pravdni poti še po odločbi v zmislu § 2. novele. Lastninska tožba (»rei vindicatio, actio Publiciana«), gre na pripoznanje tožnikove lastnine in na kondemnacija, da mora toženec izročiti tožniku sporni svet. Ni uvideti, zakaj naj bi se ta tožba ne obravnavala in rešila, če je meja spornega sveta dvomljiva, in zakaj naj bi se celo umaknila izvenspornemu postopanju, čegar izid se končno naj da zopet izpodbijati z močnejšo lastninsko pravico.

Bolj jasno je, da novo postopanje izključuje pravo »mejno pravdo«, »actio finium regundorum«. S to tožbo je trdil tožnik, da ni določene in vidne mejne črte v naravi, in je zahteval, da naj sodišče pravo mejo ovede in v naravi zaznamo (a. f. r. simplex), oziroma naj mejo tako določi, da pripade sporni prostor njegovemu (tožnikovemu) zemljišču (a. f. r. qualificata). Takšni slučaji utegnejo

zares a priori spadati v postopanje in rešitev po cesarski naredbi. Rešitev vprašanj, ki so nastopala pri a. f. reg. qualificata, ali je pravilna meja, ki jo pretendira tožnik, ali pa meja, ki jo trdi toženec, torej vprašanj o dotičnih latninskih ali posestnih pravicah, bode pridržana lastninski pravdi, če bo sporni prostor presegel vrednost sto kron.

Kdaj se mora ustanoviti nova javna ljudska šola?

(Prispevek k § 59 državnega šolskega zakona.)

Pojavom, ki so v šestdesetih in sedemdesetih letih preteklega stoletja bolj in bolj zahtevali posplošenje izobrazbe, je vstregel državni šolski zakon z dne 14. maja 1869 drž. zak. št. 62. Uvedel je splošno šolsko dolžnost. Po § 21. tega zakona začinja šolska dolžnost z dopolnjenim 6. letom in traja do končanega 14. leta. Samoposebi umevna posledica uvedbe splošne šolske dolžnosti je bila, da so se morale ustvariti hkrati tudi potrebne garancije za njeno praktično izvršitev. Poskrbeti je bilo treba, da se ustanove učilnice, ki morejo v njih otroci zadostiti šolski dolžnosti. — To je državni šolski zakon storil v § 59, ki se glasi tako-le:

»Dolžnost ustanavljanja šol ureja deželna zakonodaja, držič se načela, da se mora ustanoviti šola na vsak način povsod, kjer se nahaja v okrožju ene ure in po petletnem poprečku več kakor 40 otrok, ki morajo obiskovati več nego 4 km oddaljeno šolo.«

Državni šolski zakon zaukazuje torej ustanovitev ljudskih šol in hkrati podaja temeljno navodilo, kdaj se mora ustanoviti nova šola. Določitev detajlov glede dolžnosti ustanavljanja šol prepušča državni šolski zakon deželni zakonodaji.

Na podlagi državnega šolskega zakona in v okviru določila § 59 tega zakona so se izdali v vseh kronovinah posebni deželni šolski zakoni, ki urejajo ustanovitev in vzdrževanje ljudskih šol ter šolski obisk. — Ti deželni zakoni so, kolikor prihajajo v poštevslovenske pokrajine, naslednji: